

Capitolul 1.

CAPITOL INTRODUCATIV SAU DE CE FIECARE DINTRE NOI PERCEPEM MICROECONOMIA ALTFEL?

A pune întrebarea corectă este un pas mare în găsirea răspunsului. Ar trebui să ne întrebăm cum funcționează o economie. De ce mersul unei economii nu este așa cum ni l-am imaginat? Sau de ce nu funcționează o țară așa cum ar trebui, prin aplicarea unor rețete sau măsuri economice care au funcționat în alte țări? De ce realitatea este alta față de ce se prezintă în cărțile de economie? De ce în viața de zi cu zi ne confruntăm cu multe probleme financiare în timp ce vecinul sau vecina par a nu fi la fel de mult influențați? Sau ne putem întreba de ce este mare diferența între ce se prezintă la televizor sau în media și cum este viața familiei noastre. Oare și vecinii sau colegii de birou au aceleași probleme ca și familia mea? Poate că și cei din preajma noastră apreciază la fel de mult ca și noi un film bun, o muzică de jazz, un pahar de vin bun românesc, un zbor cu compania națională, capacitatea de a economisi lunar câte puțin pentru a avea mai târziu o rezervă financiară consistentă, indiferent cum vor fi vremurile. Este posibil ca și ceilalți din bloc să sufere la fel de mult când se majorează TVA-ul ca și familiile noastre. Dorința de a munci și de a nu „trage mâța de coadă” o fi la fel de prezentă și la ceilalți conaționali care circulă în același metrou cu noi? Si firma la care lucrăm noi dispune de angajați la fel de bine pregătiți ca și alte firme? Dispune și de o tehnologie avansată ca și principalii competitori? Produsele realizate de firma unde lucrăm sunt la fel de competitive ca și ale celorlalți, dar produsele noastre au acel „vino-ncoa” ce le diferențiază față de alte produse de pe raftul magazinului și care fac astfel clienții să le cumpere? Ne putem întreba și cum reușesc unele companii să stabilească un preț atât de bine încât să realizeze mereu profit, să ofere salarii bune și bonusuri angajaților lor, însă firma unde lucrăm noi nu prea reușește. Nu este un secret că profitul este obiectivul principal al companiilor. Dacă ne întrebăm câți competitori au unele companii și nu identificăm niciunul,

adică este un monopol, atunci poate ni se mai ridică „ceața” din fața ochilor. Si întrebările ar putea continua la nesfârșit...

Economia funcționează pe baza deciziilor individuale ale fiecărui om. Miliarde de decizii individuale mișcă roțițele economiei. Spre norocul nostru fiecare este diferit! Așa este natura umană. Acesta este și motivul pentru care economia nu funcționează ca în cărți. Este greu însă să combini miliarde de decizii individuale și să cunoști cu exactitate rezultatul final. Se pot întrevedea o serie de trenduri generale pentru mase mai mari de oameni. Dar niciodată nu vor acționa toți identic, în același sens și cu aceeași intensitate. Poate de aici vine și farmecul deslușirii tainelor economiei. Este posibil să nu reușim să deslușim tainele niciodată, ca urmare a acțiunii diferite a fiecăruia dintre noi. Identificarea și previziunea trendurilor generale, la nivelul întregii economii, țin mai mult de *macroeconomie*. Macroeconomia analizează la nivel de ansamblu - plastic „din avion” - mersul unei economii. Mișcările globale ascund extreme ample în spatele mediilor. Spre exemplu, se creează artificial prototipuri de familii „medii” de români, care consumă în anumite proporții bunuri și servicii, iar comportamentul acestora se utilizează în estimarea coșului de consum al populației (și astfel se estimează inflația). Acestea sunt elemente abstracte, în care niciunul dintre noi nu am putea să ne identificăm, dar ele estimează cel mai bine trendul general de evoluție economică într-o țară. Macroeconomia aproximează cel mai bine fenomene abstracte la nivelul maselor mari de oameni.

Dar fiecare dintre noi este unic. Acționăm diferit. Vorbim, reacționăm și ne manifestăm deciziile în mod unic. În încercarea de a răspunde la multitudinea de întrebări de mai sus ar trebui să analizăm economia „la firul ierbii” și nu „din elicopter”.

Microeconomia se ocupă cu analiza economiei acolo unde deciziile individuale se produc și generează schimburi de bunuri și servicii. Microeconomia „despică firul în patru”, încercând să identifice motivele pentru care fiecare dintre noi reacționăm într-un mod sau altul când avem aceleași probleme.

Prezenta carte nu își propune să abordeze microeconomia în mod exhaustiv. Aceasta lucrare își dorește să reprezinte o (micro) introducere a câtorva noțiuni esențiale de microeconomie cu care ne confruntăm frecvent în viața reală, fiecare dintre noi. În general, cărțile de microeconomie au sute de pagini și solicită un bagaj matematic ridicat. Formule matematice complexe abundă în acestea. De multe ori, lipsa unui bagaj matematic avansat reprezintă o barieră, spre exemplu pentru studenți, în a încerca să se apropie mai mult de studiul modului în care

funcționează economia. Acesta este motivul pentru care în prezenta carte am încercat, pe cât posibil, să nu utilizăm intensiv formule avansate de matematică. Prin prezenta lucrare ne propunem să suscităm interesul cititorilor pentru parcurgerea noțiunilor de microeconomie, și de ce nu, în viitor aceștia să aprofundeze domeniul pe baza altor lucrări existente. Este imposibil să evităm noțiunile matematice când studiem bazele microeconomiei, dar am încercat să ne limităm la un număr de exemple practice, echivalentul unor (micro) studii de caz. Formulele aferente noțiunilor prezentate sunt evidențiate distinct în corpul lucrării pentru o mai bună delimitare.

Un alt obiectiv al autorilor este aducerea noțiunilor de microeconomie de la un nivel teoretic foarte înalt, la unul cât mai apropiat de nivelul de înțelegere al unui român, care nu a studiat intens economia în liceu. Considerăm că, dacă o carte cu noțiuni de microeconomie este citită și înțeleasă de cât mai mulți români, ar putea determina un mic pas înainte pentru societatea noastră în ansamblu. Cu cât gradul de educație economică va crește, cu atât și nivelul nostru de trai ar putea spori. Acesta este și motivul pentru care, la finele fiecărui capitol, se regăsesc concluziile într-o micro-sinteză pentru cititori, într-un limbaj accesibil, spre o mai bună fixare a noțiunilor de bază.

Cei care vor parcurge prezenta lucrare vor primi informații în sinteză despre modul în care ingredientele numite factori de producție – munca, pământul, capitalul și informația – se combină, pentru realizarea unui produs și serviciu vandabil, pe care consumatorii să-și dorească a-l plăti în defavoarea altor produse concurente.

În continuare, cititorii vor putea obține informații generale despre crearea circuitelor economice între agenții economici și familiile noastre pe baza veniturilor obținute și a consumului realizat, generându-se astfel schimburi comerciale și plata acestora.

În capitolul următor se vor prezenta principiile generale pe baza cărora cererea și oferta se întâlnesc în cadrul mecanismelor piețelor. Se vor analiza succint modul în care se formează cererea și respectiv oferta de produse și servicii și cum se reglează acestea pe baza surplusului sau deficitului de cerere și / sau ofertă.

Modul în care se formează prețul rămâne un mister pentru mulți. Influența costurilor variabile și fixe asupra costului total de producție reprezintă una dintre necunoscute. Necesitatea maximizării profitului este un alt element critic în încercarea companiilor de a evolua zi de zi. Peste acestea se suprapun politicile

guvernamentale care influențează prețul. În final, antreprenorul poate ajunge la un preț de vânzare care nu poate fi acceptat de piață fie din cauza concurenței fie din alte motive.

Se va dezbate apoi sintetic eterna problemă a concurenței. Atât existența acesteia cât și lipsa ei - ceea ce determină situația de monopol. Eficiența economică și modul de evaluare a acesteia este susținută de o serie de formule matematice utilizate în analiza de business.

Faptul că fiecare dintre noi este unic și astfel diferit este subliniat de următorul capitol, dedicat analizei în sinteză a relației între consum și resursele limitate ale acestei planete și a preferințelor și utilității asociate de fiecare dintre noi pentru toate deciziile individuale. Interacțiunea între miliardele de decizii individuale, bazate pe rațiune (mai mult sau mai puțin), determină modul în care funcționează roțile economiei.

O altă relație antagonistă, dar care trebuie să coexiste pentru realizarea de schimburi și tranzacții în (micro) economie o reprezintă relația dintre producător și consumator. Obiectivele opuse ale celor doi ar trebui să găsească un numitor comun, altfel ambii pierd. Fără atingerea acestui punct de echilibru, de mijloc, nu există schimburi rezultate în urma a numeroase decizii individuale. Economia s-ar opri dacă nu se găsește un nivel comun de acceptare între interesele contrare ale celor două categorii – producători și consumatori. Producătorii doresc să maximizeze profitul obținând un preț cât mai mare în timp ce consumatorul, la aceeași calitate, dorește un preț cât mai mic. Producătorii care nu sunt capabili să aducă prețul la nivelul acceptat de consumatori vor fi obligați să înceteze producția respectivului produs. Următorul pas ar fi falimentul. Această relație determină progresul tehnologic și evoluția în încercarea de supraviețuire pe piață a producătorilor și de aducere în fața consumatorilor a unor produse atractive și competitive. Altfel, ca și în natură, unde apare selecția naturală, în rândul producătorilor se impune selecția pe criterii economice.

Vă dorim lectură plăcută și utilă !

Autorii

Capitolul 2.

FACTORII DE PRODUCȚIE

De multe ori ne întrebăm care sunt ingredientele unui produs de succes. Ce-l face să fie dorit a fi cumpărat de cineva? De ce un produs este vândut în milioane de exemplare iar altul este scos de pe raft la puțin timp după lansare?

Probabil că sunt sute de motive care fac diferența între succes și mediocritate în ceea ce privește valoarea unui produs. Care este acel „vino încoace” care ne face să plătim pentru un produs sau serviciu oferit? În acest capitol o să analizăm doar câțiva dintre factori și anume pe aceia pe care marii economiști i-au considerat, în general, ca fiind cei mai importanți: muncă, pământul, capitalul și informația.

2.1. MUNCĂ

Am auzit în special în copilărie zicala: „Munca este brățară de aur”. Când eram mici probabil că ne tot întrebam de ce nu pila sau cunoștința? De ce de aur și nu de argint? De ce brățară și nu colier. De ce muncă și nu joacă? Cu timpul am înțeles că ***nu poți produce ceva de succes***, de care să fi mândru, care să fie în topul preferințelor unor consumatori ***fără muncă***, muncă și iar muncă. Ideea principală este că nu cunoaștem produse de succes care să se realizeze fără muncă. Acesta este motivul pentru care toți economiștii importanți încep prezentarea factorilor de producție cu munca.

Prin muncă trebuie să înțelegem nu procesul prin care „tragem mâța de coadă”. Munca este un proces efectuat de om (în principal) care conduce alături de alți factori de producție la realizarea unui bun care este vandabil. ***Omul poate fi implicat*** de la începutul fabricării unui produs și până la final sau doar în anumite faze de producție, restul fazelor fiind efectuate de roboți, computer sau alte dispozitive create tot de om.

Ne imaginăm că *omul își utilizează inteligența și priceperea* pentru prestarea muncii respective. Nu ne așteptăm de la animale la un rezultat similar fără intervenția omului. *Munca se consumă instantaneu și nu se poate conserva* din păcate, așa cum corect arată Bonciu (2003). Probabil dacă s-ar inventa conservarea muncii ar fi una dintre marile descoperiri. Suplimentar este de adăugat că munca **nu este regenerabilă**. Odată consumată pentru a obține rezultate similare ar trebui să asigurăm timpul necesar resursei umane să se odihnească. Există legi în acest domeniu pentru protecția angajaților și asigurarea perioadei de odihnă și relaxare.

Un alt aspect demn de semnalat este modul în care diverse naționalități abordează muncă. Unii sunt mai serioși și lucrează din convingere fără să fie supravegheați permanent, precum asiaticii. Ne mirăm apoi de productivitatea muncii lor și de ce nu putem să-i depășim sau produce mai ieftin. Alții, nu dăm nume, taie frunze la câini că „merge și așa”. Alții sunt nemți și sunt foarte bine organizați și disciplinați. Tratează cu maximă seriozitate munca. Există și alte popoare, numite latine, care au o abordare diferită de cea germană și evident, ce surpriză..., și rezultatele sunt diferite. *Modul de abordare a muncii ține de educație*. Evident, rezultatul este influențat și de alți factori de producție. Spre exemplu, într-o fabrică de mașini, degeaba muncitorul român ar fi cel mai harnic, nu și-ar lua pauze informale pentru fumat, bârfa sau cafea. Degeaba ar avea totul organizat ca într-o farmacie fără să fie nevoit să se deplaseze de la locul de muncă și să piardă timp în mod „șmecherește”. Dacă nu are roboții care assemblează mașini pe bandă rulantă, ca în alte țări vestice, tot nu are cum să producă mai multe mașini pe oră decât cei care lucrează cu roboți. Deci, productivitatea lui tot redusă ar fi prin comparație cu alții, indiferent de modul în care tratează muncă, deoarece și alți factori de producție participă la creșterea eficienței și producerea unor bunuri mai performante.

Un element important care influențează rezultatele utilizării acestui factor de producție este **timpul** alocat obținerii prin muncă a unui rezultat. Nu întotdeauna dacă alocam mai mult timp vom obține un rezultat cantitativ sau calitativ mai bun dar se pare că aceasta poate fi considerată o situație generală. Evident excepția sau excepțiile confirmă regula. Randamentul unui muncitor la final de program după o activitate intensă ar putea tinde să scadă și astfel un timp suplimentar alocat sau solicitat de angajator (de muncit peste program) ar putea reduce productivitatea acestuia și afecta rezultatele muncii din ziua următoare.

La nivel global – o companie, un sector sau o țară – rezultatul final al utilizării muncii este dependent și de **câți oameni muncesc (cantitatea)**. Facem

abstracție din motive didactice la acest moment de progresul tehnologic. O țară, spre exemplu, cu cât va avea mai mulți oameni cu atât va putea produce, în mod teoretic, mai mult. De ce în mod teoretic? Deoarece rezultatul final depinde nu doar de câți oameni are țara, ci depinde de câți sunt în vârstă de muncă, câți dintre aceștia sunt apti să muncească, câți dintre aceștia din urmă pot fi activi și câți dintre aceștia chiar lucrează (sunt ocupați) și în final câți dintre aceștia din urmă sunt salariați.

2.2. PĂMÂNTUL

Al doilea factor de producție analizat îl reprezintă pământul. Nu trebuie să ne limităm înțelegerea acestui factor de producție la parcela de pământ a bunicilor din spatele casei de la țară. Prin acesta *înțelegem în fapt toate resursele naturale* oferite de pământ. De multe ori tot ce extragem din pământ sau folosim de la suprafața pământului *este în combinație* cu primul factor de producție – *muncă*. Muncim să extragem minereul de fier din care apoi producem oțel, recoltăm grâul semănat toamna, utilizăm curgerea râurilor pentru a genera curent electric cu ajutorul hidrocentralei.

Toți acești factori naturali, ajută la crearea unor produse cerute de piață. Un produs nu ar fi util să se realizeze dacă nu are cine să-l solicite și în plus să plătească prețul pieței. Din acest motiv există anumiți factori de producție extrași din natură cu o anumită *unicitate*. Combinația dintre climă și sol face ca Franța, în anumite regiuni, să producă vinuri unice în lume. Anumite resurse naturale în unele țări conferă un avantaj strategic acelor țări. Degeaba avem resurse de cărbune. Contează calitatea acestora. Spre exemplu, capacitatea calorică a cărbunelui din Polonia este mult mai mare decât cea din România. La fel și cu minereul de cupru. Zăcămintele din Polonia sunt de circa două-trei ori mai concentrate în cupru decât cele de la noi. Este normal ca în aceste condiții productivitatea să fie diferită, în favoarea celor cu resurse naturale de o calitate mai ridicată.

Majoritatea resurselor naturale *se pot epuiza*. Inclusiv pământul exploatat intens poate genera randamente descrescătoare la hectar. Resursele energetice sunt limitate. Cu cât tehnologia evoluează, cu atât ne putem imagina că o să putem fructifica zăcămintele energetice la o adâncime din ce în ce mai mare sau chiar și acele zăcămintele care în trecut nu erau rentabile din cauza concentrației reduse aflată sub pragul de eficiență economică, fructificate cu o tehnologie învechită. O